

Co se přihodilo mezitím

*** Když do Monterey a do ulice Na plechárně vtrhla válka, víceméně každý se tak či onak pustil do válčení. A když stav nepřátelství pomínul, každý se vylízával z nějaké rány.

Konzervárny válčily po svém. Dosáhly zrušení ochrany ryb, a všechny je vychytaly. Což se dalo z vlasteneckých důvodů, jenže ryby vzaly zaslavé. „Snědli je do poslední mrtvé“ jako ty ústřice v *Alence v říši divů*. Výsledkem stejně ušlechtilých důvodů jsou oholené lesy na americkém Západě a z kalifornské půdy se díky jim právě teď čerpá voda rychleji, než ji déšť dokáže doplnit. Až kraj pohltí poušť, lidé tam zanaříkají, tak jako naříkali Na plechárně, když vylovili všechny sledě, nacpali je do konzerv a zbaštili. Perleťově šedé konzervárny z vlnitého plechu ztichly, veškerý jejich život se vtělil do podoby přecházejícího hlídače. Ulice, kdysi bouřící nákladními auty, se vyprázdnila a oněměla.

Ano, válka postihla každého. Doktor narukoval. Západní biologický ústav svěřil do péče přítele, známého pod jménem Zmatkářský Hovnostář, a svou brannou povinnost plnil coby desátník PN-oddílu.

Doktor bral svůj úděl filozoficky. Volné chvíle trávil s nijak neomezovanými přídělými erárního alkoholu, nadělal si spoustu přátel a ubránil se povýšení. Po skončení války si ho vděčný stát ještě na nějakou dobu podržel, aby uvedl do pořádku jisté inventurní

nesrovnalosti. K té práci byl rozhodně povolán, protože o svinčík ve skladištích se největší měrou zasloužil sám. Se ctí ho demobilizovali dva roky po našem vítězství.

Doktor se vrátil do Západního biologického a vypáčil nabobtnalé dveře. Zmatkářský Hovnostář sem bůhvíjak dlouho nezačítal. Všechno pokrývala vrstva prachu a plísň. Dřez přetékal špinavými hrnky a pánvemi. Nástroje zrezivěly. Klece na zvířata zely prázdnotou.

Doktor, zlomený tíhou událostí, se posadil do svého starého křesla. Chvilí spílal Zmatkářskému Hovnostářovi, rozmyslně a s gusem vychutnával slova plná jedu, pak se automaticky zdvihl a přes ztichlou ulici zamířil pro pivo do Li Čongova hokynářství. Za pultem spatřil pečlivě ustrojeného člověka zřejmě mexického původu, a teprve tehdy si uvědomil, že Li Čong emigroval.

„Pivo,“ poručil doktor. „Dvě láhve.“

„K službám,“ odvětil patron.

„Je tady někde Mack?“

„Samosebou. Aspoň myslím.“

„Vyřídíte mu, že bych s ním rád mluvil.“

„Vyřídím, ale kdo račte být?“

„Řekněte mu, že se vrátil doktor.“

„Provedu, pane doktor,“ pronesl patron. „Tenhle druh piva vám vyhovuje?“

„Mně vyhovuje každý druh piva,“ prohlásil doktor.

❖❖❖ S Mackem seděl doktor v laboratoři dlouho do noci. Zatímco Mack referoval o událostech uplynulých let, pivo ztratilo říz a jeho místo zaujala litrovka Starých tenisek.

Ke změnám došlo na všech stranách. Mnozí se odstěhovali nebo se přejinačili, což bylo skoro to samé. Padla zmínka o četných jménech, zmínka smutná i o těch, kteří přežili. Po smrti byl Gay, zabila ho v Londýně střepina protiletadlového granátu. Při bombardování vždycky civěl na nebe. Paní Gayová se s pomocí vyplacené pojistky snadno vdala znovu, avšak v Grandlehárně se zachovali pietněji: jeho postel zůstala v tom stavu, v jakém byla, než Gay narukoval. Na ten – takřka – Gayův památník se nikdo nesměl ani posadit.

A Mack vypravoval doktorovi, jak se Whitey č. 1 dal naverbovat do jedné oaklandské zbrojovky, jak si tam hned druhý den zlomil nohu a tři měsíce prožil přímo přepychově. V bělostné nemocniční posteli se naučil džezovat na foukací harmoniku, z čehož čerpal potěšení až do konce života.

Pak přišla řeč na dalšího Whiteyho, na Whiteyho č. 2, Mackovu chloubu, neboť Whitey č. 2 se dostal k Prvnímu námořnímu, kde vydržel, dokud jím nezalepili díru jinde. Mackovi kdosi – ale ne sám Whitey č. 2 – tvrdil, že Whitey č. 2 získal bronzovou hvězdu, jenže byla-li to pravda, Whitey č. 2 ten metál někde zasel, takže žádný doklad neexistoval. Jisté bylo jen jedno: Whitey č. 2 nikdy neodpustil námořním silám Spojených států konfiskaci své válečné kořisti – litrové baňky s ušima naloženými v brandy, kterou si hodlal postavit na policičku nad postel jakožto suvenýr na služby prokázané vlasti.

Eda si udržel externí spolupráci s Kulatou Idou v kavárně La Ida. Když vojenský lékař nahlédl do seznamu, v němž Eda uváděl své neduhy, musel dospět k závěru, že tenhle branec je prakticky mrtvý už dvanáct let. Přesto se Edovi podařilo u odvodu proklouznout, a protože tolik mužských narukovalo, málem se stal u Kulaté Idy stálým barmanem. Pietně sléval bandasky do sady soudků, a jakmile měl jeden z nich plný, zazátkoval ho a zakopal. V danou chvíli byl Grand nejlíp alkoholem zásobený podnik v celém montereyském okrese.

Přibližně v polovici prvního litru Starých tenisek dospěl Mack k Doře Floodové, která umřela ve spánku a Medvěd po ní osířel. Holcám to zlomilo srdce. Vydaly se na dámskou jízdu, která trvala tři dny. Na dveře tentokrát pověsily nápis PRO VEŘEJNOST DOČASNĚ UZAVŘENO, ale i skrz zeď pronikal trojdílný chorál, jímž vzdávaly Doře čest – *Skálo věků, Sni svůj sen a Jo, ten špitál svatýho Jakuba*. Ty holky opravdu dovedly naříkat – vyly jako kojoti.

Prapor s medvědem uchopila Dořina nejbližší příbuzná, starší sestra ze San Franciska, kde v Howardově ulici vedla už kolik let charitní noclehárnu, a vedla ji tak, že na ní vydělávala. Po celý čas byla Doře tichou společnicí a nesmlouvavě určovala jedinečné

praktiky i celkové zaměření podniku. Když ho Dora například chtěla pokřtít na *Osamělou hvězdu*, protože kdysi v mládí strávila nádherný víkend ve Fort Worthu, sestra si postavila hlavu. Ne, z úcty ke Kalifornii se mu bude říkat U medvěda. Člověk si musí považovat ten stát, kde s úspěchem vede bordel, prohlásila. Nové zaměstnání jí nepřipadalo příliš jiné než to dřívější, obě považovala za službu veřejnosti. Sestavovala horoskopy a krok za krokem přeměňovala Medvěda – aspoň v mimoúředních hodinách – na svého druhu vyšší dívčí.

Ta dáma se jmenovala Flora, ale když jednou nějaký vzdělaný obejda dojedl v noclehárně polévku a pravit: „Paní Floro, vy mi připadáte spíš jako fauna,“ prohlásila: „Poslyšte, tohle se mi docela zamlouvá. Jestli nic nenamítáte, budu na to slyšet.“ Učinněno skutkem, a od té doby se z ní už navždycky stala Fauna.

Tedy tohle všechno bylo smutné ažaž, ale čemusi ještě smutnějšímu se Mack snažil vyhnout. Ne a ne to nakousnout. Raději spustil o malíři Henrim.

Kvůli němu neměl Mack tak docela čisté svědomí. Henri si totiž postavil člun, dokonalé menší plavidlo s pěknou kabinou, postavil ho však v lesích, protože se moře bál. Ta loď spočívala na betonových špalcích a Henrimu se v ní dařilo dobře. Jednou si Mack s mládenci vzali čistě z dlouhé chvíle Henriho na paškál. Nudili se. Vypravili se k pobřežním útesům, nadlouhali pytel vilejšů, odnesli je nahoru a rychleschnoucím cementem přilepili na dno Henriho člunu. Henri se náramně vyděsil, hlavně proto, že se s tím nemohl nikomu svěřit. Uklidnit by ho dokázal jedině doktor, jenže ten vojančil. Henri kýl oškrábal a natřel, avšak sotva lak uschl, hoši provedli ten trik znovu, tentokrát ve vylepšeném provedení, s chaluhami. Za výsledek svého laškování se pak do krve styděli. Henri loď prodal a do čtyřadvaceti hodin se z města vypařil. Nemohl prostě snést neodbytnou příšernou představu, že s ním loď vypluje na moře ve spánku.

Mack také vypravoval, že vojančil i Hazel, jakkoli to zní neuvěřitelně, a dokonce dostatečně dlouho, aby si vysloužil stipendium na vysokou školu. Zaškrtl na formuláři astrofyziku, čímž

se stal posluchačem Kalifornské univerzity. Děkanát ho objevil teprve po třech měsících, když se zmatek aspoň trochu zklidnil. Ke svým účelům si ho chtěla ponechat katedra psychologie, jenže to odporovalo předpisům.

Hazel si často lámal hlavu problémem, co se to vlastně chystal studovat. Hodlal se na to zeptat pana doktora, ale než se doktor vrátil, už se mu to z paměti vykouřilo.

Doktor vymačkal z první láhve Starých tenisek poslední kapky a řekl: „Semlel jste všechno možné, Macku. Ale co se dělo s vámi?“

Mack odpověděl: „No, já sem tady prostě jen tak byl a staral se, aby všechno klapalo.“

Ano, Mack se staral, aby všechno klapalo, a přetřásal válečné události s každým, koho potkal. Své válce říkal Velká válka, a tím mínil první světovou. Po té druhé projevil patriotický zájem o pokusy s atomovou bombou. Obrovská odměna, kterou vypsal vláda za objevení nových nalezišť uranu, vyvolala v Mackovi řetězovou reakci a milý Mack si koupil starší Geigerův počítač.

Ten se rozbzučel už na autobusovém nádraží v Monterey a Mack se jím dal vést – napřed do San Franciska, pak do Marysvillu, do Sacramenta a Portlandu.

V soustředěném vědeckém zaujetí si Mack nevšiml slečny cestující stejným autobusem. Totiž nevšiml si jí pořádně. Přesto slovo dalo slovo a tak dále, což neznamenalo při Mackových zkušenostech nic neobvyklého. Dívka mířila daleko, do Jacksonvillu na Floridě. Mack by se byl od ní odpoutal v Tacomě, ale Geigerův počítač ho poháněl dál na východ. Spolu s dívkou vystoupil v Salině ve státě Kansas. V tom horkém dusném dni se slečna z autobusu ohnala po mouše a rozbila si hodinky – a Mack teprve teď poznal, že putoval za ciferníkem s rádiovým nátěrem. Na pouhou avantýru Macka v jeho věku už nikdo neužil. Do Monterey se vrátil na plošinovém vagonu pod plachtou, která zahalovala středně velký tank, určený pro Fort Ord. Všude dobře, doma nejlíp, cítil Mack, zvláště s hrstkou dolarů vyhraných na strážném transportovaného tanku. Vydrhl Grandlehárnu,

průčelí vyzdobil několika řádky hrachoru a spolu s Edou ji vyštafíroval pro hrdinné navrátilce. Ti se přitrousili domů a velmi si libovali.

Melancholie, zlatistá jako podzimní listí, se snesla na doktora a Macka, melancholie vyvolaná Starými teniskami i vzpomínkami na staré časy, na přátele, kteří zmizeli, i na ty, kteří se změnili. A oba věděli, že se jednomu tématu vyhýbají, že si povídají o věcech méně důležitých, aby se nedotkli toho závažného. Ale nakonec podružnosti vyčerpali a stanuli tváří v tvář tomu podstatnému.

S odvahou hodnou uznání podnikl první krok doktor: „Co soudíte o novém majiteli našeho krámku?“

„No, není nejhorší,“ mínil Mack. „Zajímavej, řek bych. Dá se proti němu mít jenom to, že Li Čong byl jeden, dělej co dělej. Takovýho kámoše, jako Li Čong bejval, aby pohledal,“ dodal Mack trudemyslně.

„Ano, byl to dobrý a moudrý člověk,“ souhlasil doktor.

„A čachrář,“ přisolil mu Mack.

„A měl za ušima,“ připomněl doktor.

„Pomoh moc lidem,“ uznal Mack.

„A většinou v tom lepším slova smyslu,“ doplnil doktor.

Podávali si Li Čonga ze všech stran a ve vzpomínkách ho přizdobovali ctnostmi, že by se jim sám divil, a také komerčním talentem a ušlechtilostí. Zatímco se jeden rozplýval nad nějakou příhodou ze života toho obchodně zdatného Číňana, druhý hořel netrpělivostí, aby ji přetrumfl. Spřádali ze vzpomínek postavu takřka nadlidskou, jakéhosi dobrotivého draka a podvodného anděla zároveň. Hle, tak se rodí božstva.

Jenomže láhev už byla prázdná a její prázdnota Macka dráždila a to podráždění se obrátilo proti vzpomínanému Li Čongovi.

„Ten neřád byl pěkněj tichošlápek,“ prohlásil Mack. „Ne aby nám pověděl, že chce kšeft prodat a táhnout pryč. Takový jednání na vlastní pěst sme si teda jako kámoši nezasloužili.“

„Právě toho se možná bál,“ soudil doktor. „Mně o svém záměru napsal. Já mu poradit nemohl – na to jsem byl příliš daleko – a tak mu z mé strany nehrozilo žádné nebezpečí.“

„Co má takovej Číňan v palici, to jeden jaktěživ nevykoumá,“ povzdechl si Mack. „Kdo by si pomyslel, pane doktor, že – abych tak řek – na nás šije takovou boudu?“

Ach ne, něco tak otřesného jim neměl udělat. Li Čong obhospodařoval své obchodní středisko příliš dlouho, než aby někoho, třeba jen ve snu, mohlo napadnout, že by je dokázal přenechat jinému. Tolik se účastnil krmení a šacení Plechárný, že ta ho považovala za věčnou instituci. Kdo mohl tušit tajné zákruty jeho orientálního mozku, který si v paradoxnosti zřejmě nezadá s mozkiem okcidentálním?

Podle vžitého vzoru námořního kapitána vysedával Li Čong ve své kajutě a sprádal plány na budoucí velkohokynářství, nehrožované větrem ani zrádnými mělčinami. Snil, i když pracoval s počítadlem, když podával zákazníkům litrovky Starých tenisek či velikánským nožem krájel na tenké plátky anglickou slaninu. Samozřejmě že snil – snil o moři. Se svými úmysly se nesvěřoval a o rady se neprosil. Byli by ho v nich utopili.

Jednoho krásného dne krám prodal a koupil si škuner. Pustí se za obchodem do jižních moří. Snil o palmách a Polynésanech. Na získaný škuner naložil veškeré zboží, které měl na skladě – všechny konzervy, gumové holínky, čepice a jehly a domácí nářadí, rachejtle a kalendáře, a dokonce i zasklené vitríny, v nichž vystavoval pozlacené knoflíčky do límce a kapesní zapalovače. To všechno si odvezl. A úplně naposled byl viděn, jak z nejvyšší paluby své vysněné lodi, míjející hvízdající bóji u Point Pinosu a mířící k zapadajícímu slunci, mává modrou mariňáckou čapkou. A jestli cestou do dálav nešel ke dnu, našli byste ho na tom korábu i teď – pravděpodobně si hová ve visuté síti pod plátěnou stříškou a sleduje, jak si mladé polynéské krasavice, oblečené jen tak, aby se neřeklo, vybírají z jeho sortimentu naložených rajčat a proužkovaných montérských čepic.

„Co myslíte, proč to udělal?“ zeptal se Mack.

„Vím já?“ opáčil doktor otázkou. „Ví vůbec někdo, co se děje na dně kterékoli lidské duše? Ví někdo, co si druhý člověk přeje?“

„Štěstí tam teda nenajde,“ pokračoval Mack. „Mezi cizákama se mu zasteskne. Víte, pane doktor, já si nechal všechno projít

kotr bou. Za to můžou ty zatracený filmy. Vy si jistě vzpomenete, že Li dycky ve čtvrtek večír zavíral krám. Proč? Ve čtvrtek se v biografu mění program. A Li nevynechal jediný film. A z těch to měl, z těch filmů. Ale štěstí tam nenajde. Prostě se tam tak votráví, že se vrátí.“

Doktor se rozhlédl poničenou laboratoří. „Škoda, že tam nejsem s ním,“ zatoužil.

„Škoda, že tam nejsme s ním,“ zatoužil Mack. „Jenže jeho ty holky na tichomořskejch ostrovech udolaj. Není přeci už žádný mladík.“

„To tedy není,“ přikývl doktor. „Měli bychom tam být s ním, Macku, vy a já, abychom mu pomohli chránit se před sebou samým. Teď ale opravdu nevím, Macku, jestli bych měl skočit přes ulici pro další láhev nebo jít na kutě.“

„Proč si nehodíte pětníkem?“

„To radši vy,“ doporučil doktor. „Vám se určitě spát nechce. Když hodíte vy, tak máme jistotu, jak to dopadne.“

Mack hodil, a správně. Pak řekl: „Já vám ušetřím námahu a skáknou pro tu flašku sám, pane doktor. Jen zůstaňte klidně sedět – vrátím se v cukru letu.“ A také že ano.

✧ 2 ✧

Rušný život Josefamariů

✧✧✧ Mack se vrátil s pállitrovkou Starých tenisek a odlil trochu do doktorovy sklenice a trochu do své. Doktor se zeptal: „Co je zač ten nový majitel – Mexičan, že?“

„Správný chlap,“ odpověděl Mack, „a potrpí si na vohoz. Menuje se Josefamaria Rivas. Vostrej jak břitva, a přitom outsider, pane doktor – outsider a srandovní. Však znáte ty pády, dyž se pa-

sák zamiluje, takovej si pak nechá líbit všechno, i dyby se s nim vo podlahu mlátilo – jeden by se uřehtal. A Josefamaria je nemlich ten případ.“

„Povězte mi o něm,“ požádal doktor.

„Prokouk sem ho,“ začal Mack. „Ledacos vyklopil sám, stačilo dát si dvě a dvě dohromady. Hlavně je teda vostrej. A vy víte, pane doktor, že břitva řeže i do vlastního krku. Jistě ste už poznal lidi, co nedovedou dělat nic jinýho než todlencto. A k těm patří Josefamaria.“

„A dál?“ pobízela doktor.

„Sotva byste našel dva lidi navzájem jinačejší, než ste vy a von,“ rozhovořil se Mack. „Vy ste formát, pane doktor, a inteligent, ale říct, že vy ste vostrej, to by moh leda cvok. Lidi na vás nedaj dopustit, páč ste charakter. Josefamaria si přímo koleduje vo ránu i zezadu, protože je falešnej a furt kuje pikle. A přitom je na druhou stranu docela příma.“

„Odkud sem přišel?“ vyzvídala doktor.

„Hned se k tomu dostanu,“ sliboval Mack.

Mack měl pravdu. Doktor a Josefamaria představovali anti-póly k pohledání, ačkoli jejich protikladnost nebila do očí. Rozdíly mezi nimi se navzájem vyvažovaly jako figurky na mobilu v lehkém vánku. Doktora všechno pudilo a ponoukalo jednat poctivě a legálně. Mít možnosti podléhat svým sklonům, dodržoval by veškeré zákony včetně předpisu o přecházení křižovatek výhradně na zelenou. Do tenat nedovolených praktik nikdy nezapadal vinou vlastní, nýbrž vždycky vinou přátel, ať už Kulaté Idy, kterou směrnice o čepování lihovin škrtily jako příliš těsná šněrovačka, nebo Medvěda, jehož činnost se sice trpěla a uznávala, ale žádný z magistrátních výnosů, co jich kdy vyšlo, pro ni nenašel ani náznak ocenění.

Mack a ostatní mládenci žili tak dlouho ve stínu paragrafů proti potulce, že v nich spatřovali záštitu, deštník proti nepohodě. Jejich přestupky ve sféře zcizování majetku, podvodů, flákačství, nedovoleného shromažďování a konspirování na nejrozličnější úrovni město nejenže tolerovalo, ale obyvatelé Plechárnny si zvykli považovat je za něco, s čím se lze do jisté míry chlubit. Jenže proti Josefamariovi byli ti mládenci přímo bělostné lilie, vzor bezúhonnosti

a ctnosti. Každý počín Josefamariův se neodvratně zvrhl v protizákonnost. Dálo se tak už od jeho nejranějšího dětství, kdy v Los Angeles, svém rodišti, šéfoval bandě *pachucos*. Ačkoli se nedalo dokázat, že čáru hrál s desetníky obohacenými oloven, znělo to velmi pravděpodobně. Teorii o soukromém vlastnictví movitostí zavrhl takřka ještě v peřince. Jako osmiletý pytláčil v tůních s takovým úspěchem, že mu musely, jak bylo všeobecně známo, napravit hlavu nejvyšší místní orgány. Když v mexické čtvrti Los Angeles propukly pouliční bitky, Josefamaria povýšil: zařídil si pojízdný krámeček, dobře zásobený noži s vyskakovací čepelí, krátkými vzduchovkami, boxery a pro ty nejchudší ponožkami s pískem, nástrojem laciným a velmi účinným. Ve dvanácti ho šoupli do polepšovny, a po dvou letech absolvoval tuto školu života s významáním. Naučil se v ní téměř všem zločineckým technikám, které si lze představit. Ten čtrnáctiletý hezký chlapec se smutnými a nevinnými očima dovedl otevřít stávkou sejfův jedním vlastním prstem, jedním stetoskopem. Po zdi do druhého patra vyšplhal, jako by měl na chodidlech přísavky. Sotva však tyhle finty ovládl, hned se jich zřekl, prý proto, že jsou moc riskantní. Odjakživa se vyznal v tlačenici. Pídil se po zaměstnání, při němž by olupovaný víceméně spolupracoval s lupičem. Jeho ideálem bylo bližší šmírovat párky a vydírat je, obsluhovat tajné dveře v bordelu a hledat jinými zakopanými poklady. Ale ani tím se nespokojil. Nestal se dosud nikdy hrdinou policejního raportu a toužil po zachování statu quo. V nitru cítil, že jistě existuje profese dostatečně zločinecká, aby ho uspokojila morálně, a přece natolik bezpečná, aby neznepokojovala jeho podvědomou znalost zákona pravděpodobnosti. Dalo by se říct, že je pro život dobře vybaven, když tu ho znenadání přepadla puberta a jeho činnost se na několik let obrátila jiným směrem.

Na poli zlodějin a podvodů vegetoval Josefamaria řadu let. Než se mu mlha před očima rozptýlila, a on znovu prohlédl, dospěl v muže. Právě když se chystal dát k vojákům, armáda po něm chramstla a podržela si ho na tak dlouho, jak jen s dobrým svědomím směla. Konečného propuštění prý dosáhl způsobem, který nazvat čestným by bylo vrcholem přehánění.